

BİR TEMEL HAK OLARAK UNUTULMA HAKKI

Right to be Forgotten As a Fundamental Right

Seray NALBANTOĞLU¹

Geliş Tarihi: 05.03.2018

Kabul Tarihi: 14.05.2018

ÖZET

İnternetin hayatımızın her alanına hızlı bir şekilde girmesi ve her türlü verinin saniyeler içerisinde kullanıcılara erişilebilir olması bir takım temel hak ve özgürlükler bakımından yeniden incelemeler yapmayı gerektirmiştir. Özel hayatın gizliliği, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, ifade ve haberleşme hürriyeti, basın hürriyeti gibi birçok hakkın sınırı internet ile birlikte tekrar çizilmiştir. Bu sınır çizilirken ise kişisel veri kavramı ortaya çıkmış ve kişisel verilerin korunması hakkı, unutulma hakkı gibi konular gündeme gelmiştir. Unutulma hakkı, dijital ortamda kişi hakkında bulunan içeriklerin kişinin yapacağı talep üzerine kaldırılması şeklinde tanımlanmış ve hakkın kapsamı Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından incelenmiş ve Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, unutulma hakkı, temel hak ve özgürlükler, kişisel veri, kişisel verinin korunması, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği, teknoloji

ABSTRACT

Since the Internet has got into every area of our lives quickly and enabled to access all kinds of data by users within few seconds, necessity of re-examination of some fundamental rights and freedoms arisen. The limits of many rights such as the right of privacy, the right to protect and develop one's material and spiritual existence, the freedom of expression and communication, the freedom of the press and so on have been redrawn with the internet. Thus, notions as personal data, right to protection of personal data and right to be forgotten have come to the fore. The right to be forgotten allows individuals to control their online data (identities) by demanding the removal of certain contents and scope of this right is defined by European Union Court of Justice and regulated under General Data Protection Regulation of European Union.

Keywords: Internet, right to be forgotten, fundamental rights and freedoms, personal data, protection of personal data, European Union Court of Justice, European Union General Data Protection Regulation, technology

GİRİŞ

Aristoteles'e göre insan sosyal bir hayvandır. Sosyalleşme ihtiyacı doğrultusunda aile kurmaya, toplumları ve devletleri oluşturmaya başlayan insanlığı bunların ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve toplumda kendisine yer edinme çabasını göstermiştir. Önceleri şehir devletlerinin sınırları dâhilinde var olmaya çalışan insanlığı, teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmeyle beraber sosyalleşme alanını genişleterek dünya içerisinde var olma çabası içerisine girmiştir. İnternet sayesinde saniyeler içerisinde binlerce kilometre uzaklıktaki bir kişi, olay veya yer hakkında bilgi edinebilmek ve milyarlarca insanla iletişim kurabilmek mümkün hale gelmiştir. Paylaşılan her türlü içeriğin herkes tarafından çok hızlı bir şekilde erişilebilir olması insanın kendisi üzerindeki

¹ Avukat, nalbantogluseray@gmail.com

hâkimiyeti konusunda ciddi tehditler oluşturmaya başlamıştır. Çünkü bugünün dünyasında kişi, yaptığı bir paylaşımı silmek istese dahi o içerik kişinin bilgisi dahi olmaksızın pek çok farklı platform tarafından çoğaltılarak paylaşılmakta ve sanal ortamda varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu nedenle özel hayatın gizliliği, mülkiyet hakkı, kişinin manevi varlığını geliştirme hürriyeti gibi pek çok temel hak ve özgürlük tehdit altındadır. Bu durumla beraber mevcut hakların kişi maneviyatının parçası olan unsurlar üzerinde hâkimiyet kurma kabiliyetini yeterli ölçüde koruyamadığı anlaşılabilir şekilde sonunda kişisel veri kavramı tartışılmaya başlanmıştır. Bu kavramın kabulü ile birlikte söz konusu verilerin korunabilmesi adına çeşitli hukuki düzenlemeler yapılmış, 2010 yılında ise bunlara yeni bir boyut kazandırılarak ‘unutulma hakkı’ kavramı ortaya atılmıştır. Bu yazıda internet ve kişi hakları, kişisel veri kavramı ve bunların unutulma hakkı ile ilişkisi, unutulma hakkının tanımı, gelişimi, kapsamı, hukuk düzenlerinin unutulma hakkına yaklaşımı, hakka getirilen eleştiriler ve unutulma hakkının mevcut dijital dünya içerisinde işlevsel bir şekilde varlık gösterip gösteremeyeceği hususları incelenecektir.

1. İNTERNET VE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

İnternet, dünya üzerinde mevcut bilgisayarları çeşitli ağlarla birbirlerine bağlayıp söz konusu bilgisayarlar arasında bilginin depolanmasını ve paylaşılmasını sağlayan elektronik bir dil ve kurallar bütünüdür². We Are Social adlı bir dijital pazarlama ajansının Hootsuite iş birliği ile hazırladığı “Digital in 2017 Global Overview” başlıklı rapora göre bugün dünya nüfusunun yarısından fazlası internet kullanmaktadır. Aynı şekilde yine dünya nüfusunun çoğu akıllı telefon sahibidir ve dünyadaki internet trafiğinin büyük kısmı da mobil cihazlardan gerçekleştirilmektedir. Bu veriler 2016 yılı raporu ile karşılaştırıldığında internet kullanan kişi sayısının %10’luk bir artış gösterdiği görülmektedir³. Söz konusu istatistikler dünyanın büyük birçoğunun aktif bir şekilde çevrim içi bulunduğunu ve bu oranın gitgide artmakta olduğunu ispatlamaktadır. Bu sebeplerdir ki, internette yer alan her içerik birçok insan tarafından görülmekte, paylaşılmakta, kopyalanmakta veya kaydedilmektedir. Çalışma prensibi ve niteliği itibarıyla kimseye aidiyeti bulunmayan ve sürekli kontrol altında tutulması mümkün olmayan internet, her türlü paylaşımın yapılmasını mümkün kılmaktadır. Hukuka, ahlaka, dürüstlük kuralına aykırı içerikler daha sonra çeşitli yöntemlerle engellense dahi bir kere internet ortamına giren bir içeriğin tüm dünya tarafından erişime kapatılması veya internet ortamından kaldırılması pek mümkün görülmemektedir. Hızı ve

---

² Okan Yüksel, İnternet nedir? Nasıl çalışır? - <http://okanyuksel.com/2016/05/internet-nasil-calisir/>, E.T. 2 Mayıs 2016

³ We Are Social. Digital in 2017: Global Overview- We Are Social, <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, E.T. 24 Ocak 2017.

kalıcılığı sebebiyle de kullanıcı paylaştığı içerikler üzerindeki kontrolünü içeriği paylaştığı andan itibaren tabiri yerindeyse kaybetmekte ve içerik internet ortamının bir parçası olarak var olmaya devam etmektedir. Bu nedenle internet doğrudan veya dolaylı olarak özel hayatın gizliliği, basın hürriyeti, haberleşme ve ifade hürriyeti, kişinin manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı gibi birçok temel hak ve özgürlüğü etkilemektedir.

A. Özel Hayatın Gizliliği

Kişinin toplum içerisinde var olma çabasının bir sonucu olarak herkes yaşadığı toplum içerisinde saygın ve onurlu bir şekilde yer almak ister. İnsan onurunun korunması, kişinin topluma açıklanmasını istemediği olumsuz veya utanç verici olayların yayılmasının engellenmesi özel hayatın gizliliği hakkının ortaya çıkışını gerekli kılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi(AİHS) Madde 8 kapsamında herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Benzer bir düzenleme Türkiye Cumhuriyeti Anayasası(Anayasa)'nın 20.maddesinde de yer almaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile kişinin mahremiyetini zedeleyici durumlar çok kolay ortaya çıkmakta ve çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu durum özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında toplumda bir endişe yaratmaktadır. Temelinde özel olanı gizli tutma amacı barındıran bu hak, yine benzer kaygılarla ortaya çıkan kişisel verilerin korunması ve unutulma haklarının temelini oluşturmaktadır.

B. Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı

Birey, onurlu ve anlamlı bir hayat sürebilmek adına geleceğine yön vermek ve onu geliştirmek ister. İnsan onuru ve anlamlı hayat tanım itibarıyla kişiden kişiye değişiklik gösterebilecek soyut terimlerdir. Bu nedenle kişinin kendince onurlu ve anlamlı olarak nitelendirdiği hayatı sürdürmesi için özgürce kararlarını alma ve geleceğine yön verme serbestisine sahip olması gerektiği inkâr edilemeyecektir. Anayasa'nın 17.maddesine göre "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir". Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, internet ortamını serbestçe kullanabilmesi ile doğrudan bir ilişki içerisinde. Ancak kişinin onur, şeref ve haysiyetinin zedelendiği, toplum tarafından hatırlanmasını istemediği olayların yer aldığı içerikler bakımından da söz konusu hakkın ihlali gündeme gelecektir. Dolayısıyla bu hak hem internet kullanımının temelini oluşturmakta hem de bu kullanıma belirli sınırlar çizmektedir.

C. İfade ve Haberleşme Hürriyeti

Birçok kişi tarafından unutulma hakkının, ifade hürriyeti ve bununla ilişkili olarak haberleşme hürriyeti kapsamında ihlaller oluşturacağı yönünde endişeler gündeme getirilmiştir. AİHS Madde 10 "Herkes ifade özgürlüğü

hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve verme özgürlüğünü de kapsar” düzenlemesine yer vermektedir. Benzer bir düzenleme Anayasa’nın 25 ve 26.maddelerinde de öngörülmüştür. Belirtmek gerekir ki, herkes ifade hürriyeti kapsamında düşüncelerini ve kanaatlerini serbestçe dile getirme ve haberleşme hürriyeti kapsamında bilgi alma ve bilgi verme haklarına sahiptir. İnternet ise günümüzün teknoloji dünyasında bu kapsamda en aktif kullanılan araçtır. Benzer tespit Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) Times Newspapers Ltd. v. Birleşik Krallık (no: 1 ve 2), (no: 3002/03 ve 23676/03, § 27, AİHM 2009)⁴ kararında “İnternet siteleri, büyük miktardaki verileri saklama ve yayınlama kapasitesi ile bunların erişilebilirliği sayesinde, toplumun gündemdeki olaylara erişimini sağlamaya ve genel biçimde bilgi alışverişini kolaylaştırmaya büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir. AİHM, 2012 yılında Ahmet Yıldırım-Türkiye davasında da benzer değerlendirmeleri yapmış ve internetin ifade ve bilgi edinme hürriyetinin kullanılmasına yönelik başlıca araçlardan birisi olması sebebiyle bu hakların tamamlayıcı bir unsuru olduğu kanaatine varmıştır⁵⁶. Bu nedenle bir kişinin herhangi bir gerekçe göstermeksizin başkalarının kendisi hakkında paylaştığı içeriğe müdahale ederek bunların silinmesini istemesi mümkün görülmemektedir. Görüldüğü üzere, ifade ve haberleşme hürriyeti ile unutulma hakkı arasında ince bir çizgi vardır. Bir içerik bakımından hangi hakkın üstün tutulması gerektiği ise dikkatle değerlendirilmesi gereken bir husustur.

D. Basın Hürriyeti

Basın hürriyeti, haber, fikir ve düşünceleri, çoğaltıcı araçlarla, serbestçe açıklayabilmek olarak tanımlanabilir⁷. İfade hürriyeti ve haberleşme hürriyeti ile benzer temellere dayanan basın hürriyeti bakımından da unutulma hakkının ihlaller oluşturacağı yönünde görüşler bulunmaktadır. Unutulma hakkının basın hürriyetini zedeleyeceği yönünde yapılan eleştirilere cevaben Lordlar Kamarası Başkanı, Avrupa Birliği İçişleri, Sağlık ve Eğitim Alt Komisyonu Başkanı Usha Prasher bireylerin geçerli ve hukuki içerikleri sadece içeriği

---

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı. AİHM İkinci Daire Ahmet Yıldırım v. Türkiye Başvuru No:3111/10. <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf>, syf 17, E.T. 18 Aralık 2012

⁵ Aydın Akgül, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: ‘Unutulma Hakkı’ ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı. [makale] Türkiye Barolar Birliği Dergisi. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>, syf 22, E.T. Ocak 2015

⁶ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı. AİHM İkinci Daire Ahmet Yıldırım v. Türkiye Başvuru No:3111/10, 2012

⁷ Zeynep Hazar, “Basın Özgürlüğü ve Ulusal Güvenlik”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, sayfa 1528,, E.T. 5 Mayıs 2017

beğenmedikleri gerekçesiyle sildiremeyeceklerini belirtmiştir⁸.

Basının görevi bilgi alma hakkı kapsamında olaylar hakkında doğru ve tarafsız bir şekilde kamuyu aydınlatmaktır. Bu nedenle haber değeri olan ve kamuyu ilgilendiren hususların gerçekleri yansıtır şekilde, hukuka aykırı bir unsur barındırmaksızın habercilik ilkelerine uygun olarak haber yapılması halinde unutulma hakkı kapsamında haberin sildirilmesi mümkün görülmemektedir.

E. Haklar Arasında Dengenin Sağlanması

İncelendiği üzere unutulma hakkı ve yukarıda bahsi geçen temel hak ve özgürlükler temel değerler bakımından birbirine benzerlik gösterebilir dahi bazı durumlarda birbirleriyle çatışmaktadır. Bu çatışmalara yaklaşımın nasıl olması gerektiği konusunda henüz herkes tarafından uzlaşmış kriterler mevcut değildir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri yasalarının ve doktrininin ise unutulma hakkına⁹ yaklaşımı Avrupa Birliği ülkelerinden farklı gelişmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, internet üzerinde paylaşılan bu tip verilerin unutulma hakkı kapsamında kaldırılmasını ifade hürriyetini engeller nitelikte bulmuştur¹⁰. Buna karşılık Avrupa Birliği Adalet Divanı(ABAD) C-131/12 Sayılı Kararında¹¹, kişi mahremiyetini de fazlasıyla önemli bir husus olarak değerlendirmiş ve hak çatışmalarının meydana geldiği hallerde haklar arasındaki dengenin incelenmesi ve olay özelinde değerlendirmelerin yapılması gerektiğini savunmuştur.

Avrupa Birliği'nin haklar arası çatışmalara yaklaşımında AİHS Madde 8 ve benzer düzenlemeler barındıran T.C. Anayasası Madde 20, özel hayatın gizliliği hakkının ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın veya genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda yasal bir düzenleme ile sınırlandırılabilirliğini öngörmüştür. Yine ifade hürriyeti bakımından AİHS Madde 10 uyarınca ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan sınırlandırmaların yasal bir düzenleme ile gerçekleştirilebileceği

---

⁸ James Crisp. "Right to be forgotten does not trump media freedom, EU claims." Euractiv.com, <https://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/right-to-be-forgotten-does-not-trump-media-freedom-eu-claims/>, E.T. 30 Temmuz 2014

⁹ Unutulma hakkı Bölüm 3'te detaylı olarak incelenecektir.

¹⁰ Steven C Bennet, "The Right to be Forgotten: Reconciling EU and US Perspectives". 30 Berkeley J. Int'l L, 2012

¹¹ Avrupa Birliği Adalet Divanı C-131/12 Sayılı Kararı Bölüm 3'te detaylı olarak incelenecektir.

düzenlenmiştir. Belirtilen hakların sınırlandırılması için öngörülen nedenlere baktığımızda kamu yararı, kamu düzeninin korunması, genel ahlak gibi toplumsal menfaatlerin bulunduğu durumlar görülmektedir. Bu kapsamda benzer nedenlerle benimsenen kişisel verilerin korunması hakkı ve unutulma hakkının sınırlandırılması için de kamunun üstün menfaati kıstas olarak belirlenebilecektir.

Genel ahlak, kamu yararı gibi kavramlar net bir tanımlamaları olmaması ve farklı yorumlamalara açık olması nedeniyle söz konusu denge sağlanırken bu gibi kıstasların esas alınmaması gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur¹². Bu görüşlerin temeli unutulma hakkının kapsamına dayanmaktadır. Unutulma hakkı kapsamında içeriklerin silinmesini talep etmek, ancak söz konusu bilgilerin tutulması için geçerli bir hukuki nedenin kalmaması halinde mümkün olacaktır. Bu nedenle hukuki temelin kalmadığı durumlarda herhangi bir kamu yararından bahsedilmesinin mümkün olmayacağı savunulmaktadır¹³.

Kanaatimce, burada önemli olan husus menfaatler dengesinin doğru şekilde kurulması ve değerlendirilmesidir. Kamu yararı, kamunun üstün menfaati, genel ahlak gibi kıstasların konulması tek başına bir sorun teşkil etmemektedir. Önemli olan bu tip kıstasların belirlendiği durumlarda dar bir yorumlamanın esas alınması ve olay özelinde değerlendirmelerde bulunulmasıdır. Zira kamunun üstün menfaati kavramı her olay özelinde değişiklik göstereceği gibi kavram geniş yorumlandığı takdirde söz konusu temel hak ve özgürlüklerin ölçüsüzce sınırlandırıldığı durumlar kaçınılmaz olacaktır.

2. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Kişinin kendisini tanımlamasına yarayan ve mahremiyetini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren bilgileri üzerindeki kontrol gücünü yitirmesi sebebiyle hukuk, kişisel veri kavramını korumaya ve buna bağlı düzenlemeler yapmaya ihtiyaç duymuştur. Avrupa Birliği tarafından çıkarılan 95/46/EC sayılı Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif ("**95/46 EC sayılı Direktif**") kapsamında kişisel veri, kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan nitelikteki her türlü veri olarak tanımlanmıştır.¹⁴ Buna benzer olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu(KVKK)'nda da kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ait her türlü veri kişisel veri olarak tanımlanmıştır.¹⁵ Bu tanımlar doğrultusunda kişinin adı, soyadı, adresi,

---

¹² A. Özocak, "Sanal Ortamda Unutulmak Bir Hak Mı?" [Röportaj] Türkiye Bilişim Derneği, Bilişim Dergisi, Ocak 2014

¹³ A. Özocak, Ocak 2014

¹⁴ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31995L0046>, E.T. 24 Ekim 1995

¹⁵ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf>, E.T. 07 Nisan 2016

iletişim bilgileri, araç plakası, sosyal güvenlik numarası, fotoğrafı, mesleği, parmak izi, eğitim bilgileri, sağlık verileri, sosyal medya hesapları, banka hesap bilgileri gibi birçok veri kişisel veri kapsamında kabul edilmektedir. Bir verinin kişisel veri olup olmadığını incelerken esas alınması gereken ölçüt söz konusu verinin bireyin kimliğinin tespit edilmesini, onun diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan bir niteliği haiz olup olmadığıdır.

Kişisel verilerin korunması hakkı özel hayatın gizliliği ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı ile sıkı ilişki içerisindedir. Bu hakkın korunması, bireyin özel hayatını gizli tutması, kendisine ait bilgiler üzerinde tasarruf imkânını haiz olduğunun güvence altına alınması için son derece önemlidir. Zira birey bu şekilde kendi yaşamını yönlendirme ve buna bağlı olarak kişiliğini geliştirme imkânına sahip olacaktır. Aksi halde kişinin kendisini tanımlayan veriler üzerinde tasarruf imkânı ortadan kalkacak ve bugün AİHS dâhil ve bununla sınırlı olmamak üzere pek çok yasal düzenleme tarafından kabul gören temel hak ve özgürlükler tehlike altına girecektir.

3. UNUTULMA HAKKI VE AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ'NİN c-131/12 sayılı KARARI

A. Genel Olarak

Eskiden bir bilgiye erişmek için kütüphane rafları arasında saatlerce dolanmak ve zaman harcamak gerekirken şu anda internet vasıtasıyla milyonlarca kişinin yıllar öncesine ait bir bilgiye ulaşması saniyeler almaktadır. Bu kapsamda kişinin geçmişte paylaştığı bir fotoğrafa, hakkında yazılan bir içeriğe kolayca erişilebilmektedir. Böylelikle kişinin bilinmesini istemediği deneyimleri geride bırakması ve geleceğini bu bilgilerden bağımsız olarak şekillendirmesi gitgide zorlaşmaya başlamıştır. Bu endişelerin neticesinde düzenlenmesine ihtiyaç duyulan “Unutulma hakkı”, dijital hafızada yer alan bireylere ait rahatsız edici her türlü kişisel içeriğin, yine bireylerin talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması/silinmesi olarak tanımlanmıştır. Tanım üzerinde inceleme yapıldığında unutulma hakkının kişisel bir içerik için söz konusu olacağı ve bu içeriğin dijital ortamda var olması gerektiği anlaşılmaktadır. Kişisel içerik, yazı, görüntü veya ses gibi çeşitli formatlarda olabilecektir, önemli olan bu içeriğin dijital ortamlarda var olmasıdır. Yani mevcut tanım fiziki ortamlarda saklanan kişisel içerikleri kapsamamaktadır. Yine belirtmek gerekir ki, unutulma hakkı kapsamındaki silme işlemi ancak bireyin talebi üzerine gerçekleştirilmektedir. Bireyin kendisi dışında bir üçüncü kişinin talepte bulunması hakkın doğası gereği mümkün görülmemektedir. Bu kapsamda ölen kişi adına mirasçılarının unutulma hakkı kapsamında herhangi bir talepte bulunmasının mümkün olup olmadığı konusu da hala tartışılmaktadır.

B. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın C-131/12 Sayılı Kararı¹⁶

Unutulma hakkının hukuki mercilerce incelendiği ilk karar ABAD tarafından verilen Costeja González v. Google Inc, Google İspanya kararıdır. Söz konusu karara esas olayda, 5 Mart 2010 gününde Costeja González, La Vanguardia gazetesinin sahibi La Vanguardia Ediciones SL ile Google İspanya ve Google Inc hakkında arama motoruna adını yazdığı zaman sosyal güvenlik borçlarının iyileştirilmesi için mülkünü satmak zorunda kalmasına ilişkin La Vanguardia gazetesinin 19 Ocak ve 9 Mart 1998 tarihli haberlerinin çıktığı gerekçesiyle İspanya Veri Koruma Kurumu'na (İVKK)¹⁷ şikâyetinde bulunmuştur. Costeja González, ilk olarak şikâyetinde La Vanguardia gazetesinin söz konusu haberi kaldırmasını veya kendisine ait kişisel verilerin görülemeyeceği bir şekilde haberin düzeltilmesini veya arama motorları tarafından tanınan imkânları kullanarak verilerinin korunması adına belirli araçların kullanılmasını talep etmiştir. İkinci olarak ise, Google İspanya veya Google Inc.'den kendisiyle ilgili kişisel verilerin kaldırılması veya gizlenmesini böylelikle arama sonuçları arasında yer almamasını ve La Vanguardia ile olan bağlantılar içerisinde görülmemesini talep etmiştir. Costeja González, taleplerini hakkındaki işlemlerin yıllar önce tamamen sonuçlandığı ve bunlara yapılan her türlü atfın lüzumsuz/geçersiz olduğu gerekçelerine dayandırmıştır¹⁸.

30 Haziran 2010 tarihinde, İVKK, söz konusu haberin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı talebiyle ihaleye katılımcı sağlamak amacıyla hukuki gerekçelere dayalı bir şekilde yapıldığı gerekçesiyle La Vanguardia'ya ait şikâyeti reddetmiştir. Öte yandan, İVKK Google İspanya ve Google Inc hakkındaki şikâyeti söz konusu arama motorlarında kişisel veri işlendiği gerekçesiyle veri sorumlusu olarak nitelendirmiş ve veri koruma mevzuatı kapsamında kabul ederek değerlendirmeye almıştır. İVKK değerlendirmesi neticesinde Google İspanya ve Google Inc konuyu İspanya mahkemelerine taşımış ve mahkeme görüş bildirmesi için ABAD'a başvurmuştur.¹⁹

ABAD, değerlendirmelerini Avrupa Birliği'nin 95/46 EC sayılı Direktifi kapsamında yaptığı incelemelere dayandırmıştır. Arama motorlarını yaptığı veri işleme faaliyetleri neticesinde veri sorumlusu olarak kabul eden ABAD, Google Inc.'i üye ülkelerden birinde yerleşik olmasa dahi, üye ülke sınırları içerisinde açmış olduğu bir şirket olan Google İspanya aracılığıyla veri işleme

---

¹⁶ Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=152065&doclang=EN>, E.T. 13 Mayıs 2014

¹⁷ Agencia Española de Protección de Datos

¹⁸ Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12, paragraf 14-19, 2014

¹⁹ Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12, paragraf 20, 2014

faaliyetlerini gerçekleştirdiği için 95/46 EC sayılı Direktif kapsamında kabul etmiştir.

95/46 EC sayılı Direktif'in "Veri Kalitesine İlişkin Prensipler" başlıklı 6. maddesi kapsamında Google İspanya ve Google Inc. veri sorumlusu sıfatından hareketle kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun bir şekilde işlenmesi, belirli-açık ve meşru amaçlarla elde edilmesi ve elde edilmiş amacı dışında işlenmemesi, elde edilme ve/veya işleme amaçları ile ilgili tutulması, söz konusu amaçların gerektirdiğinden daha uzun süre saklanmaması, doğru ve gerektiğinde güncel bulundurulması konularında sorumluluk sahibidir. Buna ek olarak veri sorumlusunun veya veriye erişen üçüncü kişilerin meşru menfaatinin söz konusu olduğu durumlarda veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerinin de değerlendirmeye alınması ve adil bir dengenin oluşturulması gerekecektir. Bu kapsamda kişisel verilerin *eksik, geçersiz, ilgisiz ve amacı aşan* şekilde tutulmaları; tarihi, istatistiksel veya bilimsel amaçlar bakımından gerekmediği müddetçe öngörülen süreleri aşacak şekilde saklanmaları söz konusu ise, veriler ve arama sonuçlarında yer alan bağlantıların kamu yararı gibi özel bir durumun olmadığı hallerde silinmesi gerekeceği değerlendirilmiştir. 95/46 EC sayılı Direktif kapsamında yapılan incelemeler temel alındığında, ABAD, kişilerin belirtilen koşullar kapsamında kişisel verilerini içeren bağlantıların arama sonuçlarından çıkarılmasını arama motorlarından talep etme hakkına sahip olduğuna karar vermiştir.²⁰

Söz konusu karar Google hakkında verilmiş olsa dahi, arama motorlarının tümü için geçerlilik arz etmektedir. Kararın akabinde Google unutulma hakkı kapsamında kendilerine talepte bulunulmasını sağlamak amacıyla form oluşturularak başvuruları kabul etmeye başlamıştır.²¹ Belirtmek gerekir ki, form aracılığı ile yapılan taleplerin kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin değerlendirme Google tarafından gerçekleştirilmektedir.

---

²⁰ Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12, paragraf 100, 2014

²¹ Google Gizlilik Gereği İçerik Kaldırma Talep Formu'na erişim için bkz. https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&pli=1&authuser=1

C. Unutulma Hakkının Kapsamı

i. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın C-131/12 Sayılı Kararı ve Madde 29 Çalışma Grubu Kılavuzu Işığında Unutulma Hakkının Kapsamı²²

ABAD unutulma hakkına ilişkin değerlendirmesini 95/46 EC sayılı Direktif'in 6.maddesinde yer alan temel ilkelere dayanarak gerçekleştirmiş ve bu ilkelereki şartları sağlamayan hallerde veri sahibinin talebi üzerine veri sorumlusunun içeriği engelleme, silme veya düzeltme yükümlülüğü bulunduğuna dikkat çekmiştir. ABAD'ın C-131/12 sayılı Kararı (**Karar**), unutulma hakkına dair belirli prensipler belirlese dahi hakkın kapsamının ve Karar'ın uygulanmasının nasıl gerçekleştirileceği konusunda yeterli inceleme yapılmamıştır. Madde 29 Çalışma Grubu, söz konusu belirsizlikleri gidermek adına ilgili kararın uygulanmasına ilişkin bir kılavuz oluşturmuştur.

Kılavuz, Karar'da yer alan temel prensiplere değinmekte, bu prensiplere ilişkin açıklamalar ve yorumlamalar yapmakta ve arama motorlarına ilgili hak kapsamındaki değerlendirmeleri yaparken esas alacakları kriterlere ilişkin bir şablon sunmaktadır. Bu bakımdan kılavuzu 95/46 EC sayılı Direktif doğrultusunda unutulma hakkının kapsamını belirleyen bir metin olarak değerlendirmek mümkündür. Madde 29 Çalışma Grubu, ilk olarak Karar doğrultusunda arama motorlarının 95/46 EC sayılı Direktif Madde 2 kapsamında veri sorumlusu statüsünde olduğunu belirtmiştir. Akabinde ise unutulma hakkına yaklaşım konusunda temel prensiplere bir açıklık getirmeye çalışılmıştır. Unutulma hakkına ilişkin bir talebin mevcudiyeti halinde haklar dengesine ilişkin bir değerlendirmenin yapılması zorunluluk teşkil etmektedir. Haklar çatışmasının bulunduğu durumlarda esas olan, kişi mahremiyetinin arama motorlarının ekonomik menfaati ve üçüncü kişilerin arama motoru vasıtasıyla bilgiye ulaşma hakkından üstün tutulmasıdır. Ancak işlenen verinin doğası, hassasiyeti ve kamunun veriye erişimde menfaati bulunması durumunda yapılan değerlendirmeden farklı sonuçlar çıkması mümkündür. Kamunun veriye erişmesinde üstün menfaati olduğu kanaatine varılan durumlar bakımından listeden kaldırma işleminin uygulanması söz konusu olmamaktadır. Kararı incelerken de belirtildiği üzere, söz konusu verinin yer aldığı ana kaynağın ve arama motorunun sorumluluğu bakımından değerlendirme birbirinden bağımsız niteliktedir. Bu nedenle ana kaynak üzerinde herhangi bir silme işleminin gerçekleştirilmemesi arama motorlarının unutulma hakkı kapsamında yönlendirilmiş talebi reddetmesini haklı kılar nitelikte değildir. Öyle ki, veri sahibi ana kaynağa başvuru yapma zorunluluğu

---

²² Article 29 Data Protection Working Party, "Guidelines on the Implementation of The Court Of Justice of the European Union Judgment on "Google Spain and Inc v. Agencia Española De Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González" C-131/12", 14/EN WP 225, 26 Kasım 2014

bulunmadan talebini doğrudan arama motoruna yönlendirme imkânına sahiptir. Karar özelinde yer alan en tartışmalı hususlardan biri ise unutulma hakkının coğrafi sınırına ilişkindir. Madde 29 Çalışma Grubu kılavuzunda da yer alan açıklamaya göre hakkın efektif biçimde kullanımı bağlantının sadece AB alan adları bakımından kaldırılması ile sağlanamayacaktır.²³ Bu kapsamda Kılavuza göre söz konusu bağlantıyı kaldırma işlemi tüm alan adları üzerinde uygulanması yerinde olacaktır. Arama motoru, gerçekleştirdiği bağlantı kaldırma işlemleri hakkında kamuyu aydınlatmakla yükümlü değildir. Öyle ki, kimliği belirli bir kişinin unutulma hakkı kapsamında hakkındaki bazı içerikleri kaldırmayı talep ettiğine dair aleni bir açıklama başlı başına bir ihlal teşkil edebilecektir. Bu doğrultuda içeriği oluşturan tarafa dahi yaptığı işlem hakkında bildirimde bulunmaması gerekmektedir. Ancak, unutulma hakkına ilişkin taleplerin değerlendirilmesi için ek bilgi gereken hallerde arama motorunun içeriği oluşturan sorumlu ile söz konusu talebi yönelten kişiye dair bilgileri de içerecek şekilde iletişime geçmesi mümkün görülmektedir.

Kılavuz, Karar kapsamında unutulma hakkına ilişkin prensipleri açıklamasının akabinde arama motorlarına yapacakları değerlendirmelerde esas alabilecekleri kriterlere ilişkin bir şablon da eklemiştir. Yapılan değerlendirmelerde şablonda yer alan kriterlerin birkaçının bulunması halinde unutulma hakkına ilişkin talebin kabul edildiği ve bağlantı kesme işleminin gerçekleştirildiği görülmektedir.

ii. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği (General Data Protection Regulation, “GDPR”) Tabanında Unutulma Hakkının Kapsamı

95/46/EC sayılı Direktif ve yukarıda bahsi geçen incelemeler unutulma hakkı ile benzer sonuçlar doğursa dahi, unutulma hakkı ilk olarak, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği'nin “*Unutulma ve Silinme Hakkı*” başlıklı 17.maddesi ile düzenleme altına alınmıştır^{24,25}. Genel ilkeler konusunda Madde 29 Çalışma Grubu kılavuzunda belirttiğimiz hususlar söz konusu GDPR düzenlemesini de çoğunlukla kapsar niteliktedir.

Düzenlemeye göre kişisel verilerin işlenmesinin söz konusu verinin elde edilme veya işleme amacının ortadan kalkması, veri sahibi tarafından verilen rızanın geri alınması, verinin işlenmesi için hukuki bir dayanağın bulunmaması, verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi, veri sorumlusunun tabi olduğu AB

---

²³ Article 29 Data Protection Working Party, “Guidelines on the Implementation of The Court Of Justice of the European Union Judgment on “Google Spain and Inc v. Agencia Española De Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González” C-131/12”, sayfa 3, 2014

²⁴ General Data Protection Regulation, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2016:119:FULL>, E.T. 04 Mayıs 2016

²⁵ Hasan Elmalıca, “Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 2016

veya üye devlet hukuku bakımından kişisel verileri silme yükümlülüğünün bulunması veya verinin madde 8 kapsamında bilgi toplumu hizmeti sunmak amacıyla işlenmesi halinde veri sahibi söz konusu verilerinin silinmesini ve daha fazla işlenmemesini talep etme hakkına sahiptir²⁶. Belirtmek gerekir ki, bilgi alma ve ifade hürriyetinin kullanılması, veri sorumlusunun tabi olduğu hukuk kapsamında söz konusu verileri işleme yükümlülüğünün bulunması, kamu yararının gerektirmesi, veri sorumlusunun resmi bir görevi ifa etmesi, toplum sağlığının korunmasına ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi, kamu yararına, bilimsel veya tarihi araştırmalarda arşivleme amacıyla kullanılması ve hukuki iddiaların oluşturulması, uygulanması veya savunulması durumlarından herhangi birinin söz konusu olduğu hallerde unutulma hakkı dâhilinde talep ileri sürülemeyecektir. Mevcut düzenlemede veri sorumlusunun, unutulma hakkı kapsamında talepte bulunan veri sahibine ait kişisel verileri kamuya açması halinde maliyeti ve teknolojinin elverişli imkânları dâhilinde uygun tedbirleri alma, verileri işleyen diğer veri sorumlularını bilgilendirme ve bu verilere ilişkin bağlantı ve/veya kopya silme sorumluluğu bulunmaktadır²⁷.

GDPR, Costeja González v. Google Inc, Google İspanya kararında tartışılan coğrafi sınıra ilişkin bir netlik sağlamaktadır²⁸. Bu kapsamda Avrupa Birliği tarafından yayınlanan ve C-131/12 sayılı karara ilişkin oluşturulan broşürde de belirtildiği üzere unutulma hakkı özü itibarıyla sadece Avrupa Birliği üye devletleri arasında uygulanır ise hakkın bir işlevi olmayacaktır²⁹. Bu nedenle Avrupa Birliği'ne üye olmayan bir şirket, Avrupa müşterilerine ilişkin bir hizmet sunumu gerçekleştirmekte ise şirket GDPR'da yapılan yeniliklere tabi olacaktır. Böylelikle ispat yükü karşı tarafa geçmekte, bahsi geçen değerlendirmelerin bu sifattan hareket ile yapılması gerekmektedir.

AB tarafından unutulma hakkının düzenlenmesindeki temel amaç, hakkın dijital dünya için güncelleştirilmesi ve sınırlarının çizilmesidir. Söz konusu düzenleme, özellikle çocuk yaşta verilen rızaların yetişkinlik döneminde kişi üzerinde istemediği bir etkinin oluşmasını önlemeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda GDPR açıkça, çocuk yaşta verilen rızalar bakımından kişinin riskleri analiz etmekte yetersizliği esas alınarak unutulma hakkını kullanılabileceğini belirtmektedir³⁰.

---

²⁶ European Commission, Regulation (Eu) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/files/regulation_oj_en.pdf, E.T. 4 Mayıs 2016.

²⁷ Ayşe Nur Akıncı, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", *T.C. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Çalışma Raporu 6*, Haziran 2017

²⁸ Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12, 2014

²⁹ European Commission, Factsheet on the "Right to be Forgotten" ruling (C131/12), https://www.inforights.im/media/1186/cl_eu_commission_factsheet_right_to_be-forgotten.pdf

³⁰ European Commission, Factsheet on the "Right to be Forgotten" ruling (C131/12)

D. Unutulma Hakkı'nın Coğrafi Sınırı

i. Genel Olarak

Unutulma hakkının uygulanmasında coğrafi sınırın tespiti en çok tartışılan konular arasında yerini almaktadır. Özellikle Fransa'nın veri koruma otoritesi(CNIL) ve Google arasında yaşanan uyuşmazlık bu kapsamda önem arz etmektedir. Söz konusu olayda, CNIL, Google'a unutulma hakkı kapsamında bağlantının kaldırılmasını talep ettiği bazı sonuçların google.fr ve google.de'den kaldırıldığı ancak google.com'dan kaldırılmadığı ve küresel erişilebilirliğini koruduğu sebebiyle idari para cezası öngörmüştür.³¹ Google ise bu idari para cezasını temyize taşıyarak unutulma hakkının coğrafi sınırı üzerinde bir tartışmayı gündeme getirmiştir. Fransa ise söz konusu uyuşmazlığı yakın zamanda Avrupa Birliği Adalet Divanı'na taşımıştır. Google uyuşmazlık kapsamında ileri sürdüğü savunmalarda unutulma hakkı ve ifade hürriyeti arasında bir denge kurulması gerektiğini ve bu dengenin sağlanması adına unutulma hakkının küresel bir uygulama alanı olamayacağını ileri sürmüştür. Zira Tayland, Çin, İran gibi ifade hürriyetini kısıtlayıcı yaklaşım benimseyen ülkeler söz konusu coğrafi sınırın genişliğinden yararlanarak ifade hürriyetini mevcut durumdan fazla olumsuz etkileyebilecektir. Buna karşılık CNIL, kişilerin başka ülkede olmasına gerek kalmaksızın IP adında yapacağı bir değişiklik ile söz konusu içeriğe erişim sağlayabileceğini, bu nedenle yerel alanda engellemenin unutulma hakkı kapsamında istenilen sonuca hizmet etmeyeceğini belirtmiştir.³²

Temel olarak, CNIL'in küresel etki edecek bu denli bir kararı alma girişiminde bulunarak Google'a idari para cezası yaptırımını uygulaması diğer devletlerin egemenlik alanı da dâhil olmak üzere temel hukuk prensiplerini de tehdit eden bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun bir adım ötesinde, ABD gibi unutulma hakkını tanımayan ve ifade hürriyetini asli tutan devletler bakımından bu tip bir uygulamanın benimsenmesinin de mümkün olmayacağı savunulmaktadır³³. Ayrıca, her ülkenin internete yaklaşımı ve buna dair benimsediği politikaların farklılığından tek bir kararın küresel uygulama alanı bulması ve her bir yaklaşımla örtüşür etki yaratmasını beklemek ise çoğunluk tarafından mümkün görülmemektedir. Fransa'nın yaklaşımı doğrultusunda ise unutulma hakkının bir anlam ifade edebilmesi için söz konusu bağlantının kişilerin ulaşamayacağı şekilde kaldırılması gerekmektedir.

---

³¹ CNIL.fr, Right To Be Delisted: The CNIL Restricted Committee Imposes A €100,000 Fine On Google | CNIL", <https://www.cnil.fr/en/right-be-delisted-cnil-restricted-committee-imposes-eu100000-fine-google>, E.T. 24 Mart 2016

³² CNIL.fr, Right To Be Delisted: The CNIL Restricted Committee Imposes A €100,000 Fine On Google | CNIL", 2016

³³ Rcfb.org, Statement CJEU In Google V.CNIL, <https://www.rcfb.org/sites/default/files/2017-11-29-Google-v-CNIL.pdf>, E.T. 29 Kasım 2017

Çünkü tek başına yerel alan adındaki bağlantıyı kaldırma kişiye ilişkin bu bilgiye ulaşılmasının önüne geçemeyecektir. Ancak CNIL'in iddiasına karşılık olarak gelen yorumlamalarda ise bağlantı kaldırmanın amacının ilgili bilgiye hiçbir surette ulaşılmamasını sağlamak değil, sadece ulaşımı güçleştirmektir. Yerel ağdan bağlantıyı kaldırmak, ulaşımı güçleştirme amacına hizmet eden bir yöntem olarak nitelendirilmektedir.

Söz konusu uyumsuzluğu aşmak konusunda Google, 21 Ocak 2016 günü coğrafi engelleme yöntemini kullanmayı teklif etmiştir.³⁴ Bu yöntem, Avrupa sınırlarında bağlantı kaldırma yapmak yerine aramayı yapan kişinin coğrafi konumunu tespit ederek o coğrafi konumdan yapılan aramaları engellemektedir³⁵. Coğrafi engelleme yönteminin unutulma hakkının amacına hizmet etmesini kolaylaştıracak bir yöntem olduğunu savunanlar olduğu gibi bu yöntemi internetin temel prensiplerine aykırı bulanlar da olduğundan konunun uygulanabilirliği tartışmalı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Coğrafi engellemenin Fransa'nın istediği sonucu vermediği kesin olsa da yerel alanda bağlantı kaldırılmasından daha etkili bir yöntem olacağını kuşkusuz kabul etmek gerekmektedir. Ancak bunun yanında internetin uluslararası alanda erişilebilir olması prensibine aykırılık teşkil ederek sınırlı ve özerk internet (Splinternet) uygulamasına davet niteliği taşımaktadır³⁶. Sınırlı ve özerk internet günümüzde Türkiye, İran, Çin ve Kuzey Kore'de³⁷ kullanılmakta olup bazı içeriklerin veya sitelerin güvenlik duvarıyla engellenmesi şeklinde uygulanmaktadır. Bu tip uygulamalar internetin evrenselliği, bilgiye erişim gücü gibi özelliklerine ters düşmesinin yanında ayrıca ticari yaşama da etki eder nitelik taşımaktadır. İnsanlar bugün interneti dünyanın çeşitli yerlerinde olan olayları, yaşanan gelişmeleri öğrenmek ve bilgiye ulaşmak için kullanmaktadır. Şüphesiz internetin bir kolunu koparıp kesmek ve bu yöntemi farklı içerikler için birçok ülkenin uygulamaya başladığını düşünmek endişe verici durmaktadır.

ii. Değerlendirmeler

Coğrafi sınırın CNIL görüşü ile paralel olarak genişlemesi; ifade hürriyeti, bilgi edinme hakkı, basın hürriyeti gibi birçok hak ve hürriyet bakımından sonuç doğurmaktadır. Bu bağlamda önceden de bahsettiğimiz gibi unutulma hakkı ve

---

³⁴ CNIL.fr, Right To Be Delisted: The CNIL Restricted Committee Imposes A €100,000 Fine On Google | CNIL", 2016

³⁵ CNIL.fr, Right To Be Delisted: The CNIL Restricted Committee Imposes A €100,000 Fine On Google | CNIL", 2016

³⁶ Daphne Keller and Bruce D. Brown, "Opinion | Europe's Web Privacy Rules: Bad For Google, Bad For Everyone". https://www.nytimes.com/2016/04/25/opinion/europes-web-privacy-rules-bad-for-google-bad-for-everyone.html?_r=0, E.T. 25 Nisan 2016

³⁷ "Geleceğin İnterneti Splinternet Nedir ? – Lobinter". n.d. Lobinter.Com. <https://lobinter.com/gelecegin-interneti-splinternet-nedir/>

herhangi bir hak ve hürriyet karşı karşıya geldiğinde haklar arasındaki dengenin sağlanması yaklaşımı benimsenmelidir. Bu görüşle aynı doğrultuda, Daphne Keller'ın konu hakkındaki yazısı ölçülülük prensibine dikkat çekmektedir. Söz konusu yazıda 95/46 sayılı Direktif'in 12 ve 14.maddelerini incelemekte ve unutulma hakkının kapsamının olay özelinde makul olanı değerlendirerek belirlenmesi gereken şekilde esnek olduğunu belirtmektedir. ABAD'ın C-131/12 sayılı Kararı'nda unutulma hakkının teknik kapsamını belirlemek için uygulanan prensiplerin coğrafi kapsamı belirlemek için de uygulanabileceği savunulmaktadır³⁸. Mahremiyet kavramı her ne kadar birçok hak ve hürriyete dokunan, korunması elzem bir kavram olsa da haklar arasında dengenin sağlanması her zaman uygulanması gereken bir değerlendirme ölçütü olmalıdır. Haklar dengesi ve buna bağlı olarak ölçülülük prensibi kapsamında ise salt bireyin mahremiyetinin korunması gayesiyle uluslararası hukuk prensipleri, devlet egemenliği, ifade hürriyetinin korunması, internetin doğal yapısının korunması gibi birçok hususun zedelenmesi doğru olmayacaktır. Belirttiğimiz üzere eskiden kütüphane raflarında gezinerek ve araştırarak ulaşılan bilgilere bugün saniyeler içerisinde ulaşma imkânı olması sebebiyle tanınan bu hakkın temelinde bilgiye ulaşılmasını imkânsız kılmak değil, ulaşılmasını zorlaştırmak yer almaktadır. Unutulma hakkının habercilik kapsamında meşru temellerle yer aldığı ana kaynak için kullanılmasının da söz konusu olmayışı, hakkın bu niteliğini vurgular niteliktedir. Bu sebeptir ki, CNIL'in savunduğunun aksine küresel erişim kapsamında bağlantıdan kaldırılması kabul görececek bir yöntem olamayacaktır.

4. UNUTULMA HAKKINA GETİRİLEN ELEŞTİRİLER

A. Unutulma Hakkına Getirilen Eleştiriler

Unutulma hakkının kapsamı ve uygulaması bakımından dikkat çeken birçok eleştiri bulunmaktadır. Söz konusu eleştirilerin ilki unutulma hakkına ilişkin yapılan tanımın belirsiz olmasına yöneliktir. Yapılan geniş tanımlama neticesinde hakkın kapsamı, hangi tip verilere uygulanmasının mümkün olduğu gibi çeşitli hususları yeterince açıklanamadığına dikkat çekilmektedir. Bu nedenle tanımın daraltılması gerektiği birçok kişi tarafından belirtilmektedir. Ancak Viviane Reding düzenlemeye ilişkin açıklamalarında söz konusu tanımlamanın gelecek teknolojilere adapte edilebilmesi adına tanımlamanın geniş olmasının gerektiğini belirtmiştir. Reding'in açıklamasına göre söz konusu düzenlemenin otuz yıl kadar bir süre uygulanabilmesi için tanımlamanın açık bir şekilde yapılması ancak piyasa, kamu görüşleri

---

³⁸ Daphne Keller, "Global Right To Be Forgotten Delisting: Why CNIL is Wrong". <http://cyberlaw.stanford.edu/blog/2016/11/global-right-be-forgotten-delisting-why-cn-il-wrong>, E.T. 18 Kasım 2016

gibi değişkenlere adapte olacak kadar da geniş olması gerekmektedir³⁹. Tanımdaki yetersizlik bakımından ortaya çıkan tartışmalardan biri sosyal medyada paylaşılan bir fotoğraf içerisindeki kişilerden birinin unutulma hakkı kapsamında bir talep ileri sürüp süremeyeceği, sürebilecek ise fotoğraftaki diğer kişiler bakımından bu durumun nasıl değerlendirileceği, itiraz haklarının bulunup bulunmadığına yöneliktir. Fotoğraftaki herkesin veri sahibi kategorisinde olduğunu düşündüğümüz zaman hangi veri sahibinin hakkını üstün tutacağımıza ilişkin bir değerlendirmeyi mevcut tanımlama ile yapmak mümkün görülmemektedir⁴⁰.

Bir diğer eleştiri ise, 95/46 EC sayılı Direktif'e yeni bir yorum getirilerek veri sorumlusu tanımlamasının genişletilmesine yöneliktir. Veri sorumlusu kavramının arama motorlarını da içerisine alacak şekilde geniş tanımlanması üzerine İngiliz Lordlar Kamarası söz konusu tanım kapsamında aleni veriyi toplayan her türlü şirketin veri sorumlusu olarak değerlendirilmek durumunda olduğuna dikkat çekmiş ve 95/46 EC sayılı Direktif'in bu kadar geniş yorumlanmaması gerektiği konusunda görüş belirtmiştir⁴¹.

Hakka dair talepler arama motoruna yöneltilmektedir. Bu kapsamda arama motorlarına talepleri değerlendirme ve verilen kararı yerine getirme konusunda bir sorumluluk yüklenmektedir. Arama motorlarının talepleri değerlendirmesi, ilgili kişinin talebinin hakkın kapsamı dahilinde olup olmadığına ilişkin bir sonuca varması demektir. Daha önceden belirttiğimiz üzere unutulma hakkına ilişkin bir talep incelenirken haklar dengesine ilişkin değerlendirmenin yapılması gerekir. Söz konusu düzenleme bu haklar dengesi değerlendirmesini arama motorlarının yapmasını öngörmektedir. Böylece, Google'a ifade hürriyeti benzeri hakların sınırlandırılması ile ilgili olarak bir karar verme sorumluluğu getirilmiştir. GDPR kapsamındaki düzenlemelerin ihlal edilmesi halinde öngörülen yaptırımların ciddiyeti dikkate alındığında veri sorumlusunun salt yaptırıma tabi olma ihtimalini göze almak istememesi sebebiyle hukuken unutulma hakkı kapsamında silinmesine gerek bulunmayan içerikleri dahi silme ihtimali sisteme dair önemli eleştirilerden biridir. Buna ek olarak halihazırda konu üzerinde bir ekonomik menfaati bulunan arama motorlarının böylesine bir değerlendirmeyi ne kadar objektif

---

³⁹ Jeffrey Rosen, Symposium Issue, "The Right To Be Forgotten", *64 Stan.L.Rev.Online* 88., sayfa 92, E.T. 13 Şubat 2012

⁴⁰ Emily Adams Shoor, "Narrowing the Right to Be Forgotten: Why the European Union Needs to Amend the Proposed Data Protection Regulation", *39 Brook. J. Int'l L*, sayfa 501-502, 2014

⁴¹ Internet Law — Protection of Personal Data — Court of Justice of the European Union Creates Presumption That Google Must Remove Links to Personal Data Upon Request. — Case C-131/12, *Google Spain SL v. Agencia Española de Protección de Datos*, *Harvard Law Review* Vol 128:735

gerçekleştirecekleri konusunda da kaygılar mevcuttur⁴². Bunun bir diğer nedeni, veri sorumlusunun söz konusu değerlendirmeyi yapmak adına zamanını ve işgücünü ayırmak istememesi olacaktır. Ayrıca, veri sorumlusu söz konusu içeriğin istisnalar kapsamında olup olmadığını değerlendirirken ayrıca istisnaların kapsamına nelerin dahil olduğuna ilişkin de bir değerlendirme yapmak durumundadır. Bu kapsamda veri sorumlusundan yukarıda bahsi geçen her türlü konuya ilişkin değerlendirme yapmasını beklemek onun omuzlarına gereğinden fazla yük yüklemek olarak nitelendirilmektedir⁴³.

Değinilmesi gereken bir diğer nokta ise veri sorumlusunun söz konusu değerlendirmeyi her talep bakımından makul zaman içerisinde sonuçlandırması adına bir sistem oluşturulmasının şart olduğudur. Değerlendirme süreci sadece zaman almamakta, aynı zamanda yeni çalışanların işe alınmasını ve yeni süreçler ile altyapı oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu durum da veri sorumluları için ek bir maliyet niteliğindedir. Eleştiriler veri sorumlularına böylesine bir ek maliyet çıkarılmasının makul olmadığı yönünde kendini göstermektedir.

Son olarak söz konusu hakkın internetin ve teknolojinin gelişimi göz önüne alındığında gerçekten hedeflediği amacı gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceğine ilişkin şüphelerin de mevcudiyetine dikkat çekmek gerekecektir.⁴⁴ Bundan hareketle hakkın salt dijital ortam için değil fiziki belgeler üzerinde de var olması gerektiğini savunanlar olmuştur.

B. Değerlendirmeler

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında belirtmek gerekir ki, unutulma hakkı diğer temel hak ve özgürlüklerden farklı özellikleri haizdir. Bunun bir nedeni aslında hakkın teknolojinin gelişimiyle beraber insanın içerisinde var olmaya çalıştığı dünyanın değişmiş olmasıdır. Dünyanın değişmesi ile hakların yapılanması da bildiğimiz temel hak ve özgürlükler kataloğundaki haklardan farklılık göstermeye başlamaktadır. Hakka getirilen eleştiriler aslında hakkın bu farklılaşan noktalarından kaynaklanmaktadır. Kanaatimce, teknolojik altyapılar nedeniyle unutulmanın tam anlamıyla mümkün olmadığı dikkate alınırsa⁴⁵ hakkın mutlak bir koruma sağladığı savunulamayacaktır. Ancak bir diğer noktada hakkın tam bir unutulmanın gerçekleşmesini amaçlamadığı, sadece verilere erişimin teknoloji sayesinde fazlasıyla kolay olmasının verdiği zararı azaltmak olduğu kabul edilir ise mevcut düzenlemelerin amacı gerçekleştirmede yeterli olacağı kabul edilebilecektir.

---

⁴² Hasan Elmalıca, 2016

⁴³ Emily Adams Shoor, 2014

⁴⁴ Konu Bölüm 5'te incelenecektir.

⁴⁵ Konu Bölüm 5'te incelenecektir.

Arama motorlarına yüklenen sorumluluk bakımından ise mevcut düzenlemede değişiklik yapılması gerektiği açıktır. Temel hak ve özgürlüklere haksız müdahalelerin bulunduğu durumlarda mevcut sistemde yargı merciine hakka karşı gerçekleştirilen ihlalin durdurulması konusunda başvuru yapılmaktadır. Mahkeme söz konusu talebi incelerken gecikmesinde sakınca bulunan bir halin varlığını tespit eder ise ihtiyati tedbir kararı ile söz konusu eylemi hüküm kesinleşene kadar durdurma hakkına sahiptir. Ancak belirtmek gerekir ki, mahkemeye başvuru, değerlendirme ve hükmün icrası süreçleri özellikle dijital ortamda gerçekleşen ihlaller bakımından gerekli hızda müdahale edilmesini imkânsız hale getirmektedir. Zira saniyede milyonlarca paylaşımın yapıldığı bir mecrada bu tip bir uygulama ile veri sahibi sonuç elde edinceye kadar verinin farklı platformlara da aktarılması kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle hızlı geri dönüşün gerçekleşmesi ve kişinin hakkındaki içerik sebebiyle yaşadığı mağduriyetin sonlandırılması için doğrudan arama motorlarına başvurmak uygulamada daha pozitif sonuçlar doğuracaktır. Fakat bu noktada arama motorlarının katlanmak durumunda olduğu maliyete ve GDPR kapsamında öngörülen cezaların yüksekliğinin arama motorunun adil değerlendirmesini zedeleyici etkiyi haiz olduğuna katılmamak mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu noktalarda bir düzenleme değişikliğine gidilmesi ve bu yükümlülüğü veri sorumlusunda ölçüsüz bir külfet yaratmaksızın icra edebilmelerini sağlayacak kuralların benimsenmesi son derece önemlidir. Buna ek olarak arama motorlarının haklar dengesi kurma hususunda bir karar vermeleri eleştirisinde ise arama motorunun aldığı karara itiraz hakkının bulunduğu ve bu nedenle veri sahibinin salt arama motoru değerlendirmesi sebebiyle bir hak kaybı yaşamayacağını belirtmek gerekecektir.

Hakkın sadece dijital ortamda olmasına ilişkin endişeleri değerlendirecek olursak belirtmek gerekir ki hakkın özü itibarıyla ana kaynaktan geçerli ve hukuki şekilde oluşturulan bir içerik için unutulma hakkından söz etmek mümkün değildir. Yine ek olarak unutulma hakkının düzenlenmesindeki amaç teknolojik gelişmelerin yarattığı olumsuz sonuçları engellemek ise fiziki ortamdan imha edilmesinin bu sonuca hizmet etmeyeceği açıktır. Bu kapsamda hakkın fiziki ortam bakımından da talep edilebilir kılınmasına ilişkin eleştirilere katılmak kanaatimce yerinde olmayacaktır.

5. UNUTULMA HAKKI VE TEKNOLOJİ

A. Genel Olarak

Unutulma hakkına ilişkin en büyük merak noktalarından birisi teknolojinin ve internetin böylesine geliştiği ve yaygınlaştığı bir dönemde hedeflenen mahremiyet korumasının kişiye sağlanmasının mümkün olup olmadığı hususudur. Aslında hakkın kökeni, hızla gelişen internetin özel hayata

vurduğu darbenin etkilerini asgari seviyeye indirmek ve kişiye böylesine teknolojik bir dünyada imajını ve verilerini kontrol imkanını azami seviyede sağlamaktır. Bu tip bir hassasiyetin gerçekleştirilmesinin hedeflendiği noktada herkesin aklına ilk gelen soru bir içeriği internete bir kere koyduktan sonra kaldırmanın mümkün olup olmadığıdır. Dikkat çekmek gerekir ki, unutulma hakkı kapsamında içeriğin kendisi ana kaynaktan silinmemektedir. Arama motorları tarafından içeriğin bulunmasını kolaylaştıracak bağlantıların ortadan kaldırılması söz konusudur. Bu kapsamda değerlendirdiğimizde aslında içerik halen ana kaynak üzerinde internet ortamındaki varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Ana kaynaktan içeriğin kaldırılması söz konusu olsa dahi, internet ortamına giren çoğu içerik gibi kopyalanması, farklı internet siteleri vasıtasıyla kopyalanan verilerle içeriğin internet ortamında varlığını sürdürmesi de mümkündür. Böyle bir durumda arama motorları içeriğin her kopyasını tek tek tespit edip bağlantıyı kesme yükümlülüğü altında bulunmadığından kopya içerikler içeren sitelerin arama motoru vasıtasıyla ulaşılması mümkün görülmektedir. Mevcut dijitalleşme esas alındığında bir içeriğin internette bir daha asla yer almayacak şekilde ortadan kaldırılmasının söz konusu olmadığı ise gözden kaçırılmamalıdır. İçeriğe erişim imkanlarını bir adım ileriye taşırsak belirtilmelidir ki, günümüzde bir ülkenin veya bölgenin dışına çıkmaya gerek kalmadan bile internet ayarlarında herkesin yapabildiği bazı değişiklikleri yaparak istenilen bilgiye erişimin sağlanması mümkündür⁴⁶.

Bir diğer tehdit ise internet üzerine giren veriler hakkında arşiv hizmeti ile verilere erişimin mümkün olmasıdır. Keza internetten bir veriye erişilebiliyor olması o içeriğin hala internette bulunabileceğine dair önemli bir göstergedir. Unutulma hakkına bir tepki olarak ortaya çıkan “Hidden From Google”, “Unutulma hakkı sebebiyle çıkarılan, silinen arama sonuçlarının bir listesi” sloganıyla ABAD’ın unutulma hakkına ilişkin kararının ardından Google’ın bu karara uygun bularak arama sonuçlarından çıkardığı linkleri listelemektedir. Bu şekilde dijital hafızada bir kere yer edinildiğinde artık unutulmanın mümkün olmadığını göstermeyi hedeflemektedir.

Loglamalar ve dijital sistemlerin işleyişi açısından bakacak olursak bağlantıyı kaldırmak aslında içeriğin internet ortamında arka planda teknik olarak da olsa var olmasına herhangi bir engel teşkil etmeyecektir. Bu kapsamda veriye erişim engellense dahi bu tip çözümlerle birlikte teknoloji unutulma hakkının gerçekten sonuç doğurmasını engeller nitelikte gelişme göstermektedir. Tüm bu nedenlerle teknolojik gelişmelerin bu hızla devam ettiği durumda unutulma hakkının hedeflenen verim ile sonuç vereceğine inanmak oldukça güçtür. Kanaatimce, teknolojinin hızlanması, yayılması ve gelişmesi unutulma hakkının uygulanmasını her geçen gün zorlayıcı nitelikte sorunlar doğuracaktır.

---

⁴⁶ Hasan Elmalıca, 2016

Zira milyarlarca insanın her geçen saniye salt akıllı telefonu üzerinden yaptığı veri paylaşımının boyutu dahi bunu destekler nitelikte olacaktır.

B. Değerlendirmeler

Dijital alt yapının işleyişinden de anlaşılacağı üzere internet ortamına giren bir içeriğin sanki hiç girmemişcesine silinmesi konusu oldukça tartışılan bir husustur. Bu kapsamda uzmanlar tarafından çeşitli çözümler önerilmiştir. İçeriklere geçerlilik tarihi verilmesi, verinin kendisini imha etmesi⁴⁷ veya bir sigorta oluşturularak zarar fonlaması yapılması getirilen önerilerden bazılarıdır.⁴⁸ Ancak tüm bu öneriler incelendiğinde hiçbirinin tam olarak sonuç doğurmadığını görmek mümkündür. Buna ek olarak bir diğer öneri ise, içeriklere bir kod verilmesi ve kopyalamaları yapılsa dahi bu kod ile kopyalanması için altyapı oluşturması olabilir. Böylelikle kod üzerinden silme işlemi gerçekleştirilerek kopya içerikler bakımından da bir sonuç oluşabilecektir. Ancak belirtmek gerekir ki, halihazırda internet ortamında bulunan her veriye bir kod verilmesi teknik anlamda mümkün değildir, bu nedenle mevcut içerikler bakımından sistem istenilen sonuçları doğurmayacaktır. İnternetin mevcut düzende de oldukça karmaşık ve gelişmiş bir yapı olduğu dikkate alındığında dijital ortamda yüzde yüz çözüm oluşturacak bir sistem olduğunu söylemek kanaatimce mümkün görülmemektedir.

SONUÇ

Teknolojik gelişmeler neticesinde kişinin mahremiyetinde ve geleceğini özgürce belirleme imkanında ciddi bir azalma meydana gelmiştir. Saniyeler içerisinde dünyanın bir ucundan paylaşılan bir içeriğin diğer ucunda yer alan milyarlarca insan tarafından erişilmesi mümkün kılınmıştır. Kişilerin bu şekilde hızlı ve kalıcı bir dünya içerisinde var olma çabaları ise mahremiyetleri ve geleceklerini belirleme özgürlükleri hakkında duydukları endişeyi azaltmamaktadır. Bu endişeleri kontrol altına almak amacıyla Avrupa Birliği tarafından mevcut düzenlemeler esas teşkil edecek şekilde kabul edilen unutulma hakkı, veri koruması ve mahremiyet konularında yeni atılımlara sebep olacak gibi görülmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, söz konusu hak kapsamında yapılması planlanan atılımların gerçekleştirilmesi ancak hakkın kapsamının ve uygulamasının netleşmesi, ceza meblağlarının veri sorumlusunun makul değerlendirmeler yapmasına izin verecek şekilde düzenlenmesi ve teknolojik alanda etkin çözümlerin bulunması ile mümkün

---

⁴⁷ Mitrou Lilian, Karyda Maris, EU's Data Protection Reform and the Right to be forgotten - A Legal Response to a Technological Challenge?. *5th International Conference of Information Law and Ethics 2012. Corfu-Greece 29-30 Haziran 2012*

⁴⁸ Emily Adams Shoor, 2014

görülmektedir. Aksi halde unutulma hakkı kapsamında elde edilmek istenen fayda oluşmayacağından unutulma hakkının her zaman yakın ilişki içerisinde bulunduğu ifade hürriyeti, maddi manevi varlığı geliştirme hürriyeti, basın özgürlüğü gibi hakların kısıtlanmasının bir anlamı kalmayacaktır.

Hakkın getirdiği düzen mevcut veri koruma politikaları ile karşılaştırıldığında çok daha geniştir. Hali hazırda diğer haklardan farklı özellikleri haiz olan unutulma hakkının yorumlanması konusunda ise soru işaretleri mevcuttur. Söz konusu tartışmaların böylesine yoğun olması hakkın daha önce var olmamış yeni bir yapıyı haiz olmasındandır. Belirtmek gerekir ki, söz konusu hakkın yorumlanması konusundaki belirsizlikler ancak uygulamadaki olaylar özelinde değerlendirmeler yapılmaya başlayınca ortadan kalkacaktır. Böylelikle hakka dair getirilen eleştirilerin cevaplanması amaçlanmalıdır.

*****

KAYNAKÇA

Akgül, Aydın, “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: ‘Unutulma Hakkı’ ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’. [makale] *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>, Sayfa 11-38, E.T. Ocak 2015.

Akinci, Ayşe Nur, “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *T.C. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Çalışma Raporu 6*, Haziran 2017

Article 29 Data Protection Working Party, “Guidelines on the Implementation of The Court Of Justice of the European Union Judgment on “Google Spain and Inc v. Agencia Española De Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González” C-131/12”, 14/EN WP 225, 26 Kasım 2014

Bennet, Steven C, “The Right to be Forgotten: Reconciling EU and US Perspectives”, *30 Berkeley J. Int’l L*, 2012

Borazan, Mısra. Gizlilik, Bireysel Haklar ve Kişisel Verilerin Korunması. İnet-Tr’15, XX. Türkiye’de İnternet Konferansı 1-3 Aralık 2015, İstanbul Üniversitesi

Case of Ahmet Yildirim V. Turkey (Application No. 3111/10), [http://hudoc.echr.coe.int/sites/tur/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["Yıldırım"\],"documentcollectionid2":\["Grandchamber","Chamber"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/tur/Pages/search.aspx#{), E.T. 18 Mart 2013

Crisp, James. “Right to be forgotten does not trump media freedom, EU claims.”, <https://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/right-to-be-forgotten-does-not-trump-media-freedom-eu-claims/>, E.T. 30 Temmuz 2014

CNIL.fr, Right To Be Delisted: The CNIL Restricted Committee Imposes A €100,000 Fine On Google | CNIL”, <https://www.cnil.fr/en/right-be-delisted-cnil-restricted-committee-imposes-eu100000-fine-google>, E.T. 24 Mart 2016

Cvria. InfoCuria - Case-law of the Court of Justice, Judgment of the Court C131/12. [online], <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=152065&doclang=EN>, E.T. 13 Mayıs 2014

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31995L0046>, E.T. 24 Ekim 1995

Elmalica, Hasan. “Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 2016

European Commission, Factsheet on the “Right to be Forgotten” ruling (C131/12), https://www.inforights.im/media/1186/cl_eu_commission_factsheet_right_to_be-forgotten.pdf

European Commission, Regulation (Eu) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/files/regulation_oj_en.pdf, E.T. 4 Mayıs 2016.

“Geleceğin İnterneti Splinternet Nedir ? – Lobinter”. n.d. Lobinter.Com. <https://lobinter.com/gelecegin-interneti-splinternet-nedir/>

General Data Protection Regulation, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2016:119:FULL>, E.T. 04 Mayıs 2016

Koops, Bert-Jaap, Forgetting Footprints, Shunning Shadows a Critical Analysis Of the “Right to be Forgotten” in Big Data Practice. Vol.8, Sayı 3, Aralık 2011

Keller, Daphne, and Bruce D. Brown, “Opinion | Europe’s Web Privacy Rules: Bad For Google, Bad For Everyone”. *Nytimes.Com*. https://www.nytimes.com/2016/04/25/opinion/europes-web-privacy-rules-bad-for-google-bad-for-everyone.html?_r=0, E.T. 25 Nisan 2016

Keller, Daphne, “Global Right to be Forgotten Delisting: Why CNIL is Wrong”. *Cyberlaw.Stanford.Edu*. <http://cyberlaw.stanford.edu/blog/2016/11/global-right-be-forgotten-delisting-why-cnil-wrong>, E.T. 18 Kasım 2016

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun No. 6698), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf>, E.T. 07 Nisan 2016

Mitrou Lilian, Karyda Maris, EU’s Data Protection Reform and the right to be forgotten - A legal response to a technological challenge?. 5th International Conference of Information Law and Ethics 2012. Corfu-Greece 29-30 Haziran 2012

Internet Law — Protection of Personal Data — Court of Justice of the European Union Creates Presumption That Google Must Remove Links to Personal Data Upon Request. — Case C-131/12, Google Spain SL v. Agencia Española de Protección de Datos, Harvard Law Review Vol 128:735

Hazar, Zeynep. “Basın Özgürlüğü ve Ulusal Güvenlik”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, 5 Mayıs 2017.

Özocak, A., “Sanal Ortamda Unutulmak Bir Hak Mı?” [Röportaj] *Türkiye Bilişim Derneği, Bilişim Dergisi*, Ocak 2014.

Rcfb.org, Statement CJEU in Google V.CNIL, <https://www.rcfp.org/sites/default/files/2017-11-29-Google-v-CNIL.pdf>, E.T. 29 Kasım 2017

Rolf H. Weber, The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora’s Box?, *JIPITEC* 120., 2011

Rosen, Jeffrey. Symposium Issue, “The Right To Be Forgotten”, *64 Stan.L.Rev. Online* 88., 13 Şubat 2012

Shoor, Emily Adams, “Narrowing the Right to Be Forgotten: Why the European Union Needs to Amend the Proposed Data Protection Regulation”, *39 Brook. J. Int’l L.*, 2014

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı. AİHM İkinci Daire Ahmet Yıldırım v. Türkiye Başvuru No:3111/10., <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf>, E.T. 18 Aralık 2012

We Are Social. Digital in 2017: Global Overview- We Are Social., <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>, 24 Ocak 2017.

Yüksel, Okan, *İnternet nedir? Nasıl çalışır? - Okan Yüksel*, <http://okanyuksel.com/2016/05/internet-nasil-calisir/>, E.T. Mayıs 2016.